C/2025/1802

4.4.2025

P10_TA(2024)0043

Geneetiliselt muundatud mais DP23211

Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1826 kohta, millega lubatakse geneetiliselt muundatud maisi DP23211 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud kaupade turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (2024/2838(RSP))

(C/2025/1802)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse komisjoni rakendusotsust (EL) 2024/1826, millega lubatakse geneetiliselt muundatud maisi DP23211 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud kaupade turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 ([1]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta ([2]), eriti selle artikli 7 lõiget 3 ja artikli 19 lõiget 3,

— võttes arvesse määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklis 35 osutatud alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees 26. aprillil 2024 toimunud hääletust, mille tulemusel arvamust ei esitatud, ning võttes arvesse, et 29. mail 2024 apellatsioonikomitees toimunud hääletuse tulemusel ei esitatud samuti arvamust,

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määruse (EL) nr 182/2011 (millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes) ([3]) artiklit 11,

— võttes arvesse Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) 29. novembril 2023 vastu võetud ja 18. jaanuaril 2024 avaldatud arvamust ([4]),

— võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone, milles esitatakse vastuväiteid geneetiliselt muundatud organismide (edaspidi „GMOd“) ([5]) kasutamiseks lubade andmisele,

— võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõikeid 2 ja 3,

— võttes arvesse keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et Belgias asuv äriühing Pioneer Overseas Corporation esitas 11. detsembril 2019 äriühingu Pioneer Hi-Bred International Inc. (Ameerika Ühendriigid) nimel kooskõlas määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklitega 5 ja 17 Madalmaade pädevale asutusele taotluse geneetiliselt muundatud maisi DP23211 (nn GM maisi) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toidu, toidu koostisosade ja sööda turuleviimiseks (edaspidi „taotlus“); arvestades, et taotlus hõlmas ka selliste toodete turule laskmist, mis sisaldavad geneetiliselt muundatud maisi või koosnevad sellest ning mida kasutatakse muul otstarbel kui toiduks või söödaks, kuid ei kasutata viljelemiseks;

B. arvestades, et EFSA võttis 29. novembril 2023 vastu heakskiitva arvamuse, mis avaldati 18. jaanuaril 2024;

C. arvestades, et geneetiliselt muundatud mais sisaldab glufosinaadi suhtes resistentseid geene ja toodab insektitsiidseid valke;

([1]) ELT L, 2024/1826, 4.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/1826/oj.
([2]) ELT L 268, 18.10.2003, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
([3]) ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.
([4]) EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni teaduslik arvamus, mis käsitleb toiduks ja söödaks kasutatava geneetiliselt muundatud maisi DP23211 hindamist määruse (EÜ) nr 1829/2003 alusel (taotlus EFSA-GMO-NL-2019-163), EFSA Journal 2024;22(1):8483, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2024.8483.
([5]) Parlament võttis kaheksandal ametiajal vastu 36 resolutsiooni ja üheksandal ametiajal 38 resolutsiooni, milles vaidlustati GMOde lubamine.

Lisaherbitsiidi käsitleva hinnangu puudumine

D. arvestades, et komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 503/2013 ([6]) nõutakse selle hindamist, kas eeldatavad põllumajandustavad mõjutavad uuritud näitajate tulemust; arvestades, et rakendusmääruse kohaselt on see eriti oluline herbitsiiditolerantsete taimede puhul;

E. arvestades, et valdavat osa geneetiliselt muundatud kultuuridest on geneetiliselt muundatud nii, et need on tolerantsed vähemalt veel ühe herbitsiidi suhtes, mida saab kasutada kogu geneetiliselt muundatud kultuuri kasvatamise ajal, ilma et taimed sureks, nagu juhtuks herbitsiidide suhtes mittetolerantsete kultuuride puhul; arvestades, et mitu uuringut näitab, et herbitsiiditolerantsete geneetiliselt muundatud kultuuride kasvatamise tõttu hakatakse rohkem kasutama lisaherbitsiide, seda peamiselt herbitsiiditolerantse umbrohu tekke tõttu ([7]);

F. arvestades, et herbitsiiditolerantsete geneetiliselt muundatud kultuuride puhul sõltuvad põllumajandustootjad umbrohutõrjesüsteemist, mis põhineb suures osas või täielikult herbitsiididel, nõudes neilt geneetiliselt muundatud seemnete eest lisatasu, mis on õigustatud ainult siis, kui selliseid seemneid ostvad põllumajandustootjad kasutavad ka lisaherbitsiide; arvestades, et geneetiliselt muundatud kultuure kasvatavate põllumajandusettevõtjate suurem sõltuvus lisaherbitsiididest kiirendab nende herbitsiidide suhtes resistentse umbrohu teket ja levikut ning suurendab seega veelgi vajadust herbitsiidide kasutamise järele, tekitades nõiaringi, kus nendest loobuda on keeruline;

G. arvestades, et seega suureneb herbitsiidide liigsest kasutamisest tingitud kahjulik mõju mulla seisundile, vee kvaliteedile ning maapealsele ja -alusele elurikkusele, samuti suureneb inimeste ja loomade kokkupuude nendega, võimalik et ka toidus ja söödas leiduvate herbitsiidijääkide suurenemise tõttu;

H. arvestades, et glufosinaat on klassifitseeritud kategooria 1B reproduktiivtoksiliseks aineks ning seetõttu kehtivad selle suhtes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1107/2009 sätestatud piirkriteeriumid ([8]); arvestades, et glufosinaat oli liidus kasutamiseks heaks kiidetud ajavahemikuks, mis lõppes 31. juulil 2018;

I. arvestades, et geneetiliselt muundatud taimede herbitsiidijääkide ja neis leitud metaboliitide hindamist ei loeta EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni pädevusse kuuluvaks ning seetõttu ei ole seda GMOde loamenetluse osana ette võetud;

Liikmesriikide pädevate asutuste ja sidusrühmade kommentaarid

J. arvestades, et liikmesriigid esitasid EFSA-le kolmekuulise konsultatsiooniperioodi jooksul palju kriitilisi märkusi, sealhulgas selle kohta, et asjaomane seirekava ei taga toote seireks vajaliku asjakohase teabe kogumist ja seetõttu ei saa seda pidada piisavaks ning et taime toodetud insektitsiidset valku ei ole piisavalt hinnatud;

Võrdsete võimaluste tagamine kogu maailmas ja liidu rahvusvaheliste kohustuste täitmine

K. arvestades, et ELi põllumajanduse tulevikku käsitleva strateegilise dialoogi ([9]) järeldustes kutsutakse komisjoni üles uuesti hindama oma lähenemisviisi põllumajanduslike toiduainete impordi ja ekspordi turulepääsule, võttes arvesse liidu ja selle kaubanduspartnerite lahknevate standardite probleemi; arvestades, et õiglasemad kaubandussuhted ülemaailmsel tasandil, mis on kooskõlas tervisliku keskkonna eesmärkidega, olid 2023. ja 2024. aasta meeleavaldustel põllumajandustootjate üks peamisi nõudmisi;

([6]) Komisjoni 3. aprilli 2013. aasta rakendusmäärus (EL) nr 503/2013, mis käsitleb loataotlusi geneetiliselt muundatud toidule ja söödale vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 ning millega muudetakse komisjoni määruseid (EÜ) nr 641/2004 ja (EÜ) nr 1981/2006 (ELT L 157, 8.6.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2013/503/oj).

([7]) Vt näiteks Schulz, R., Bub, S., Petschick, L. L., Stehle, S., Wolfram, J. (2021) „Applied pesticide toxicity shifts toward plant and invertebrates, even in GM crops“, Science 372(6537), lk 81–84, https://doi.org/10.1126/science.abe1148; Bonny, S., „Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact“, Environmental Management, jaanuar 2016;57(1), lk 31–48, https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26296738; ja Benbrook, C.M. „Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. – the first sixteen years“, Environmental Sciences Europe, 28. september 2012, kd 24(1), https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/2190-4715-24-24.

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj).

([9]) [1] „Strateegiline dialoog ELi põllumajanduse tuleviku üle – põllumajanduse ja toidu ühine väljavaade Euroopas“, september 2024, https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/171329ff-0f50-4fa5-946f-aea11032172e_en?filename=strategic-dialogue-report-2024_en.pdf.

L. arvestades, et õigusega toidule tegeleva Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) eriraportööri 2017. aasta aruandes leiti, et eelkõige arengumaades on ohtlikel pestitsiididel tervisele laastav mõju ([10]); arvestades, et ÜRO kestliku arengu eesmärgi 3.9 abil soovitakse 2030. aastaks oluliselt vähendada selliste surmade ja haiguste arvu, mille on põhjustanud ohtlikud kemikaalid ning õhu, vee ja pinnase reostus ja saastumine ([11]);

M. arvestades, et 2022. aasta detsembris lepiti ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgul kokku Kunmingi-Montreali üleilmses elurikkuse raamistikus (edaspidi „Kunmingi-Montreali raamistik"), mis sisaldab üleilmset eesmärki vähendada taimekaitsevahenditest tulenevaid ohte 2030. aastaks vähemalt 50 % ([12]);

N. arvestades, et määruses (EÜ) nr 1829/2003 on sätestatud, et geneetiliselt muundatud toit ega sööt ei tohi avaldada kahjulikku mõju inimeste või loomade tervisele ega keskkonnale, ning nõutakse, et komisjon võtaks oma otsuse koostamisel arvesse kõiki liidu õigusaktide asjakohaseid sätteid ning teisi kõnealuse küsimusega seotud õiguspäraseid tegureid; arvestades, et sellised õiguspärased tegurid peaksid hõlmama liidu kohustusi, mis tulenevad ÜRO kestliku arengu eesmärkidest ja ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsioonist;

Imporditud söödast sõltuvuse vähendamine

O. arvestades, et COVID-19 kriisist ja Ukrainas ikka veel jätkuvast sõjast saadud õppetund on, et liit peab lõpetama sõltuvuse mõnest kriitilise tähtsusega materjalist; arvestades, et komisjoni president Ursula von der Leyen palub volinikukandidaadile Christophe Hansenile saadetud missioonikirjas tal uurida võimalusi kriitilise tähtsusega kaupade impordi vähendamiseks ([13]);

Ebademokraatlik otsustamine

P. arvestades, et Euroopa Parlament võttis oma kaheksandal ametiajal vastu 36 resolutsiooni, milles väljendatakse vastuseisu toiduks ja söödaks mõeldud GMOde turule laskmisele (33 resolutsiooni) ning GMOde kasvatamisele liidus (kolm resolutsiooni); arvestades, et üheksandal ametiajal on Euroopa Parlament väljendanud vastuseisu GMOde turule laskmisele 38 korral;

Q. arvestades, et kuigi komisjon tunnistab puudujääke demokraatlikus protsessis, liikmesriikide toetuse puudumist ja Euroopa Parlamendi vastuväiteid, jätkab ta siiski GMOdele lubade andmist;

R. arvestades, et selleks, et komisjon saaks keelduda GMOdele loa andmisest, kui apellatsioonikomitees ei ole saavutatud selle toetuseks liikmesriikide kvalifitseeritud häälteenamust, ei ole vaja õigusakte muuta ([14]);

S. arvestades, et määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklis 35 osutatud alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees 26. aprillil 2024 toimunud hääletuse tulemusel arvamust ei esitatud, mis tähendab seda, et loa andmise ettepanek ei saanud liikmesriikide kvalifitseeritud häälteenamust; arvestades, et arvamust ei esitatud ka 29. mail 2024 apellatsioonikomitees toimunud hääletuse tulemusel;

T. arvestades, et 2. juulil 2024 andis komisjon loa geneetiliselt muundatud maisi turulelaskmiseks;

1. on seisukohal, et rakendusotsus (EL) 2024/1826 ületab määruses (EÜ) nr 1829/2003 sätestatud rakendamisvolitusi;

2. on seisukohal, et komisjoni rakendusotsus (EL) 2024/1826 ei ole kooskõlas liidu õigusega, kuna see ei ole kooskõlas määruse (EÜ) nr 1829/2003 eesmärgiga, milleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 178/2002 ([15]) sätestatud üldpõhimõtete kohaselt on luua alus inimeste elu ja tervise, loomade tervise ja heaolu ning keskkonna ja tarbijate huvide kaitse kõrge taseme tagamiseks seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega ning tagada samal ajal ka siseturu tõhus toimimine;

3. kutsub komisjoni üles tagama vabakaubanduslepingute üle peetavatel läbirääkimistel liidu ja tema partnerite standardite lähendamise, et järgida liidu ohutusstandardeid;

([10]) https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc3448-report-special-rapporteur-right-food
([11]) https://indicators.report/targets/3-9/
([12]) Vt: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7834
([13]) https://commission.europa.eu/document/2c64e540-c07a-4376-a1da-368d289f4afe_en
([14]) Määruse (EL) nr 182/2011 artikli 6 lõike 3 kohaselt võib komisjon loa anda, kuid ei pea seda tegema, kui apellatsioonikomitees ei ole selle toetuseks saavutatud liikmesriikide kvalifitseeritud häälteenamust.
([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

4. palub komisjonil oma rakendusotsuse (EL) 2024/1826 kehtetuks tunnistada;

5. kutsub komisjoni üles mitte andma herbitsiiditolerantsete geneetiliselt muundatud põllukultuuridele luba, kuna sellega kaasneb lisaherbitsiidide kasutamise suurenemine ning seetõttu suuremad riskid elurikkusele, toiduohutusele ja töötajate tervisele kooskõlas terviseühtsuse põhimõttega;

6. rõhutab sellega seoses, et liidus keelatud herbitsiidide, näiteks glufosinaadi suhtes tolerantseks muudetud geneetiliselt muundatud taimede importimise lubamine toidu või söödana kasutamiseks on vastuolus liidu rahvusvaheliste kohustustega, mis tulenevad muu hulgas ÜRO kestliku arengu eesmärkidest ja ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsioonist, sealhulgas hiljuti vastu võetud Kunmingi-Montreali raamistikust ([16]);

7. Eeldab, et komisjon täidab kiiremas korras oma kohustuse esitada ettepanek tagamaks, et liidus keelatud ohtlikke kemikaale ei toodeta ekspordiks;

8. väljendab heameelt, et komisjon tunnistas lõpuks oma 11. septembri 2020. aasta kirjas parlamendiliikmetele, et GMOde lubamise otsuste tegemisel on vaja arvesse võtta kestlikkust ([17]); väljendab siiski sügavat pettumust, et komisjon on sellest ajast saadik jätkuvalt andnud lube GMOde liitu importimiseks, hoolimata Euroopa Parlamendi jätkuvast vastuseisust ja et selle poolt ei ole liikmesriikide kvalifitseeritud häälteenamust;

9. nõuab veel kord tungivalt, et komisjon võtaks arvesse liidu kohustusi, mis tulenevad sellistest rahvusvahelistest kokkulepetest nagu Pariisi kliimakokkulepe, ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsioon ja ÜRO kestliku arengu eesmärgid; kordab oma nõudmist lisada rakendusaktide eelnõudele seletuskiri, milles selgitatakse, kuidas nendega järgitakse kahju mittetekitamise põhimõtet ([18]);

10. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

([16]) ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgul 2022. aasta detsembris lepiti kokku ülemaailmses elurikkuse raamistikus, mis sisaldab üleilmset eesmärki vähendada taimekaitsevahenditest tulenevaid ohte 2030. aastaks vähemalt 50 % (vt: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7834).

([17]) https://tillymetz.lu/wp-content/uploads/2020/09/Co-signed-letter-MEP-Metz.pdf.

([18]) Euroopa Parlamendi 15. jaanuari 2020. aasta resolutsioon Euroopa rohelise kokkuleppe kohta (ELT C 270, 7.7.2021, lk 2), punkt 102.